1 A N N A L E S
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA
VOL. XVI SECTIO EEE 2006

Samodzielna Pracownia Organizacji i Ekonomiki Ogrodnictwa,
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

LILIANNA JABŁOŃSKA, PAWEŁ GAC

Analiza porównawcza sektora ogrodniczego w Polsce i Wielkiej Brytanii

A Comparative Analysis of the Horticultural Sector in Poland and Great Britain

Synopsis. W pracy analizowano wielkość i strukturę produkcji sadowniczej, warzywniczej i kwiaciarskiej oraz zmiany zachodzące w latach 1991–2002. Badania wykazały istotne różnice między obu krajami. Produkcja owoców w Wielkiej Brytanii obniżała się rocznie o 5,65%, w Polsce wzrastała o 2,95%. W 2002 roku zbiory owoców w Wielkiej Brytanii były na poziomie 10% zbiorów w Polsce. Zbiory warzyw gruntowych w Wielkiej Brytanii są o 40% niższe niż w Polsce i odmienna jest struktura upraw. W Wielkiej Brytanii obniżają się też zbiory warzyw spod osłon (rocznie o 1,95% w stosunku do średniej), zaś w Polsce wzrastają (rocznie o 7,68%). Produkujemy ich 2,5-krotnie więcej, głównie pomidory. Powyższe dane wskazują, że kraj ten nie będzie naszym konkurentem, ale może stać się rynkiem zbytu dla naszych owoców deserowych oraz warzyw spod osłon. Wielka Brytania posiada natomiast 2-krotnie wyższy niż Polska areał upraw kwiatów cebulowych w gruncie, a także szkółek roślin ozdobnych i z tego punktu widzenia może być brana pod uwagę jako nasz konkurent na rynku szkółkarstwa ozdobnego i cebul kwiatowych. Nie powinien być to jednak silny konkurent, gdyż różnimy się strukturą produkcji.

Słowa kluczowe – key words: produkcja – production, owoce – fruit, warzywa – vegetables, kwiaciarstwo – floriculture, Polska – Poland, Wielka Brytania – Great Britain

WSTĘP

Lata 80. i 90. ubiegłego stulecia, to postępujący wzrost konkurencji na światowym rynku ogrodniczym. Wzmacnia ją rosnąca produkcja będąca z jednej strony efektem systematycznego wdrażania postępu, z drugiej lokowania kapitału w produkcję ogrodniczą w krajach o niskim poziomie rozwoju gospodarczego

i jednocześnie bardzo korzystnych warunkach klimatycznych. Polska po transformacji ustrojowej, a następnie wejściu w struktury UE została włączona w ten proces. Dalszy rozwój naszego ogrodnictwa uzależniony jest od sprostania tej konkurencji nie tylko na rynku wewnętrznym, ale także na rynku europejskim. Poszukiwanie zewnętrznych rynków zbytu staje się koniecznością w sytuacji rosnącej krajowej produkcji, a taką odnotowuje się w Polsce (Kubiak, 2002; Jabłońska, Juszczak, 2003; Jabłońska, 2004; Makosz, 2004a; Marosz, 2004; Mierwiński, 2004). Istotne jest tu także poznanie potencjalnych konkurentów na tych rynkach. W niniejszej pracy podjęto próbę oceny, czy takim rynkiem zbytu dla polskich produktów ogrodniczych lub też ewentualnym konkurentem może być Wielka Brytania. Oceny tej dokonano poprzez analizę porównawczą produkcji polskiego i angielskiego sektora ogrodniczego, gdyż potencjał produkcyjny i jego struktura jest jednym z podstawowych czynników konkurencyjności.

MATERIAŁ I METODA

Badaniami objęto 3 działy ogrodnictwa – sadownictwo, warzywnictwo i kwiaciarstwo. Na podstawie powierzchni upraw i zbiorów dokonano analizy wielkości i struktury produkcji oraz zmian w niej zachodzących w latach 1991–2002. W analizach posługiwano się prostymi metodami matematyczno-statystycznymi, głównie wskaźnikami procentowymi, a dynamikę zmian dodatkowo określono przy pomocy linii tendencji wyznaczonej metodą najmniejszych kwadratów. Ze względu na brak ciągłości szeregu danych statystycznych w Polsce, dynamikę zmian części zjawisk określono indeksami, przyjmując jako podstawę rok 1991. W przypadku powierzchni upraw sadowniczych nie rejestrowanej przez GUS do 1995 roku, w ogóle niemożliwe było określenie dynamiki wzrostu w badanym okresie.

Podstawowym źródłem danych wykorzystanych w analizach są statystyki „DEFRA" (Department for Environment Food and Rural Affairs) zamieszczone na stronach www.defra.gov.uk. oraz statystyki GUS i opracowania COBRO. Dane liczbowe dotyczące sektora kwiaciarskiego w Polsce, ujętego w oficjalnych statystykach w bardzo ograniczonym zakresie, pochodzą głównie z publikacji i są danymi szacunkowymi opartymi na badaniach wycinkowych.

WYNIKI

Produkcja sadownicza. Uprawy sadownicze w Polsce w roku 2002 zajmowały powierzchnię ponad 306 tys. ha, z której zebrano 3 030 tys. ton owoców. W Wielkiej Brytanii owoce produkowane były w tymże roku na areale 27,5 tys. ha, a zbiory wyniosły 286,9 tys. ton, co stanowi niecałe 10% polskiego potencjału. Dysproporcja między Polską i Wielką Brytanią pogłębia się, co wynika przede wszystkim z systematycznego spadku brytyjskiej produkcji owoców. Tu

Tab. 1. Zmiany w produkcji sadowniczej w latach 1991–2002
Changes in fruit production in the years 1991–2002

Wyszczególnienie Specification	Współczynnik kierunkowy trendu Trend coefficient			
	W wartościach bezwzględnych In absolute values		W wartościach względnych[1] In relative values	
	Polska Poland	Wlk. Brytania G. Britain	Polska Poland	Wlk. Brytania G. Britain
Powierzchnia upraw sadowniczych ogółem w tys. ha Total acreage under fruit production in thousand ha	- 4,28[2]	- 1,11	- 1,33[2]	- 3,35
Zbiory owoców ogółem w tys. ton Total fruit crops in thousand tons	+ 74,86	- 21,26	+ 2,95	- 5,65
Zbiory owoców z drzew w tys. ton Top fruit crops in thousand tons	+ 79,18	- 17,59	+3,79	-5,84
w tym (in it):				
Jabłka (Apple)	+64,55	-16,45	+3,74	-6,45
Gruszki (Pear)	+2,13	-0,14	+3,01	-0,46
Wiśnie (Cherry)	+5,85	-0,15	+4,16	-8,41
Śliwy (Plum)	+3,22	-0,84	+3,20	-6,32
Zbiory owoców jagodowych w tys. ton Soft fruit crops in thousand tons	-4,38	-3,65	-0,96	-4,88
w tym (in it):				
Truskawki (Strawberry)	-3,73	-0,70	-1,98	-1,77
Maliny (Raspberry)	+1,50	-1,33	+3,95	-10,10
Porzeczki (Currant)	-3,07	-1,24[3]	-1,78	-7,66
Agrest (Gooseberry)	-1,85	.	-4,97	.

1) procent w stosunku do średniej wartości z lat 1991–2002
percent in relation to the average value of the years 1991–2002,
2) w latach 1991–1995 własne szacunki w oparciu o dane GUS i COBRO
in the years 1991–1995 the own estimations based on the GUS and COBRO data,
3) porzeczki czarne
black current

areał upraw w latach 1991–2002 obniżał się średniorocznie o 3,35% w stosunku do średniej tego okresu, a zbiory owoców o 5,65% (tab. 1). W ciągu 12 lat areał zmniejszył się o 32%, a zbiory o 44%. W Polsce powierzchnia upraw sadowniczych obniżała się do roku 1997 i był to spadek o 15%. Kolejne lata to ponowny wzrost areału – o 10% do 2002 roku. W przypadku plantacji jagodowych produkcja rosła jednak tylko do 2001 roku osiągając poziom o 18% wyższy niż w roku 1997, by w 2002 roku obniżyć się znów o 15%. W efekcie malejącej

powierzchni upraw zbiory owoców jagodowych w badanym okresie obniżały się średniorocznie o 4,32 tys. ton, czyli o 0,96% w stosunku do średniej z 12 lat (tab. 1). Zmiany w areale oraz wprowadzanie nowoczesnych metod uprawy w nowych nasadzeniach spowodowały natomiast wyraźny wzrost zbiorów owoców z drzew, choć w dalszym ciągu występują 2–3-letnie cykle wahań. Średnio, w latach 1991–2002, wzrastały one rocznie o 79,18 tys. ton, czyli o 3,79%.

W strukturze nasadzeń w obu krajach przeważają sady, zajmujące około 70% całkowitego areału upraw sadowniczych, przy czym w Polsce nieznacznie większą rolę odgrywają plantacje jagodowych. Należy jednak podkreślić, iż całkowity areał plantacji jagodowych jest w naszym kraju aż 12,4 razy większy, a zbiory 6,7 razy. Struktura upraw jagodowych w Polsce i Wielkiej Brytanii jest bardzo zbliżona. W obu krajach 41% nasadzeń stanowią truskawki, a plantacje porzeczek są na drugim miejscu z udziałem odpowiednio 38% i 32%. W Wielkiej Brytanii większe znaczenie niż w Polsce mają plantacje malin, które w 2002 roku stanowiły 17% nasadzeń jagodowych, a w Polsce 12%. Największe zmiany w strukturze produkcji owoców jagodowych wystąpiły w Polsce po 2000 roku, a były przede wszystkim wynikiem pogłębionego spadku uprawy agrestu i ponad 3-krotnego wzrostu powierzchni upraw innych gatunków, głównie borówki amerykańskiej.

Spośród drzew owocowych największy areał w Polsce zajmują jabłonie, a na drugiej pozycji plasują się wiśnie (odpowiednio 67% i 14% areału sadów) i rola obu gatunków wzrasta. W 2002 roku powierzchnia sadów jabłoniowych była wyższa niż w 1996 roku o 14%, a sadów wiśniowych o 9%. Zbiory jabłek i wiśni w latach 1991–2001 wzrastały średnio rocznie o 3,74% i 4,16% (tab.1). Na trzecim miejscu znajdują się śliwki z udziałem 8%, dalej gruszki i czereśnie z udziałem po 4%. W Wielkiej Brytanii w strukturze drzew również dominują jabłonie, a na drugim miejscu są grusze. Odmiany deserowe tych gatunków stanowią odpowiednio 49% i 10% powierzchni pod drzewami, zaś około 33% powierzchni zajmują odmiany jabłoni i grusz przeznaczonych na tradycyjne napoje alkoholowe i ich rola wzrasta. W Polsce nie mamy nasadzeń jabłoni typowo przemysłowych, choć przetwórstwo zagospodarowuje około 60–65% zbiorów (Kubiak, 1999; Świetlik, 2001; Makosz, 2004). Nie występuje również w naszym kraju tak silna dominacja jednej odmiany jabłoni deserowych jak w Wielkiej Brytanii, gdzie aż ½ zbiorów przypada na odmianę Koksa Pomarańczowa.

Produkcja warzywnicza. Warzywa gruntowe. Powierzchnia upraw warzyw polowych w Polsce w roku 2002 wynosiła 171 tys. ha, zaś w Wielkiej Brytanii 131 tys. ha i w obu krajach wykazuje tendencję malejącą o podobnej dynamice (w stosunku do średniej całego okresu obniżała się rocznie o 2,65% i 2,20%) (tab. 2). W Wielkiej Brytanii jest to stała tendencja, zaś w Polsce spadek areału upraw nastąpił właściwie dopiero po 1995 roku z wyraźnym załama-

niem w roku 2002. W tymże roku uprawiano warzywa w naszym kraju na 62% areału z roku 1995. Spadek ten dotyczy wszystkich podstawowych gatunków, a w największym stopniu ogórków, pomidorów i kapusty. Wzrosła natomiast powierzchnia upraw tzw. warzyw pozostałych. W Wielkiej Brytanii wzrost powierzchni odnotowano jedynie w przypadku cebuli i grochu na suche ziarno.

Tab. 2. Zmiany w produkcji warzyw w latach 1991–2002
Changes in vegetables production in the years 1991–2002

Wyszczególnienie Specification	Współczynnik kierunkowy trendu Trend coefficient			
	W wartościach bezwzględnych In absolute values		W wartościach względnych* In relative values	
	Polska Poland	Wlk. Brytania G. Britain	Polska Poland	Wlk. Brytania G. Britain
Warzywa polowe Vegetables growing in open				
Powierzchnia upraw ogółem w tys. ha Total acreage in thousand ha	-6,65	-3,36	-2,65	-2,20
w tym (in it):				
Kapusta (Cabbage)	-1,66	-0,87	-3,36	-5,16
Cebula (Onion)	-0,26	+0,18	-0,76	+1,76
Marchew (Carrot)	-0,17	-0,52	-0,53	-4,41
Kalafior (Cauliflower)	-0,15	-0,86	-0,14	-5,99
Pomidor (Tomato)	-0,94	-	-3,55	-
Ogórek (Cucumber)	-1,61	-	-6,11	-
Zbiory warzyw ogółem w tys. ton Total crops in thousand tons	-23,81	-4,66	-0,43	-0,19
w tym (in it):				
Kapusta (Cabbage)	-16,34	-20,84	-0,93	-5,12
Cebula (Onion)	+1,97	+12,42	+0,29	+3,82
Marchew(Carrot)	+6,49	+9,56	+0,77	+1,56
Kalafior (Cauliflower)	-1,13	-18,95	-0,47	-8,84
Pomidor (Tomato)	-15,39	-	-4,69	-
Ogórek (Cucumber)	-6,69	-	-3,26	-
Warzywa spod osłon Vegetables growing under covers				
Zbiory ogółem w tys.ton Total crops in thousand tons	+27,34	-6,86	+7,68	-1,95
w tym (in it):				
Pomidor (Tomato)	+15,27	-1,57	+7,28	-1,38
Ogórek (Cucumber)	+5,55	-2,35	+5,18	-2,73
Pozostałe (Others)	+6,54	-3,01	+16,16	-1,97

*) procent w stosunku do średniej wartości z lat 1991–2002
percent in relation to the average value of the years 1991–2002

Spadkowi areału towarzyszy spadek zbiorów warzyw, ale ze znacznie mniejszą dynamiką, co jest wynikiem zmiany struktury upraw oraz wzrostu plonów większości gatunków. W Polsce zbiory warzyw ogółem obniżały się średniorocznie o 0,43% w stosunku do średniej badanego 12-lecia, w Wielkiej Brytanii o 0,19% (tab. 2.). W największym stopniu obniżały się w naszym kraju zbiory pomidorów i ogórków – rocznie o 4,69% i 3,26%. W latach 2001–2002 stanowiły odpowiednio 60% i 78% zbiorów z roku 1991. Całkowite zbiory warzyw gruntowych wyniosły w Polsce w roku 2002 ponad 3947 tys. ton i były wyższe o 67% od zbiorów w Wielkiej Brytanii.

Polskie i brytyjskie warzywnictwo polowe różni się bardzo istotnie pod względem struktury gatunkowej. W Polsce najwięcej uprawia się kapustnych, cebuli i marchwi, które w 2002 roku zajmowały po 16% całkowitego areału upraw. W następnej kolejności są ogórki (11%), buraki ćwikłowe i kalafior (po 6%) oraz pomidory (5%). W Wielkiej Brytanii kapustne uprawiane są na około 10% areału, a po 7% zajmuje cebula, marchew i kalafior. Produkcja ogórków i pomidorów jest tak niewielka, że w statystykach włączone są one do grupy „pozostałe warzywa" zajmujące łącznie jedynie 7% powierzchni wszystkich upraw. Dominującą rolę, z tendencją wzrostową, odgrywają tu natomiast warzywa strączkowe. W 2002 roku ich uprawa zajmowała aż 48% całkowitej powierzchni, w tym 29% stanowił groch zielony do przetwórstwa. W Polsce groch zielony również należy do gatunków będących podstawą przemysłu przetwórczego (Kubiak, 1999), ale skala produkcji jest na tyle mała, że w krajowych statystykach ujęty jest w grupie „warzywa pozostałe" zajmujące łącznie 24% całkowitego areału.

Warzywa spod osłon. Powierzchnia warzywnicza pod osłonami w Polsce wykazywała w badanym okresie dość znaczne wahania. W latach 1991–1995 uległa niewielkiemu obniżeniu, następnie wzrosła do 2620 ha w 1998 roku, by znów obniżyć się do 2385 ha w roku 2000 i ponownie wzrosnąć do 2490 ha w roku 2001. Wydaje się jednak, że powyższe wahania są częściowo wynikiem błędnych szacunków GUS. O niepełnej wiarygodności danych GUS świadczą wyniki Spisu Rolnego, z których wynika, że w 2002 roku uprawiano warzywa pod osłonami na areale 6324 ha, czyli 2,5-krotnie wyższym niż w roku 2001. Tak ogromny przyrost kapitałochłonnych obiektów szklarniowych w ciągu 1 roku jest po prostu niemożliwy. Z całą pewnością jednak jesteśmy znacznie większym producentem niż Wielka Brytania, gdzie areał osłon z warzywami w ciągu ostatnich 12 lat obniżył się 2,5-krotnie do poziomu 1062 ha.

Wyraźny jest w naszym kraju wzrost zbiorów warzyw spod osłon, będący efektem intensyfikacji produkcji i osiągania coraz wyższych plonów. W całym badanym 12-leciu zbiory warzyw wzrastały średniorocznie o 7,68% w stosunku

do średniej z tego okresu, w tym pomidorów o 7,28%, ogórków o 5,18%, a pozostałych warzyw aż o 16,16%. W tym samym okresie w Wielkiej Brytanii zbiory warzyw ogółem obniżały się średniorocznie o 1,95%, w tym pomidorów o 1,38%, a ogórków o 2,73%. Przy tej odmiennej tendencji, w obu krajach największy udział w zbiorach mają pomidory, ale w Polsce wynosi on 52–55%, zaś w Wielkiej Brytanii tylko 33%. W roku 2002 polska produkcja pomidorów pod osłonami była w naszym kraju 3,85 razy wyższa niż brytyjska. Staliśmy się ich eksporterem, m.in. właśnie na rynek angielski. Kilkunastokrotnie wyższą mamy produkcję papryki. W Polsce zajmuje ona gros powierzchni pod tzw. warzywami pozostałymi (Świetlik, Mierwiński, 1999), która w 2002 roku wynosiła 1734 ha, podczas gdy w Wielkiej Brytanii papryka uprawiana jest na 55 ha. Z kolei w Wielkiej Brytanii duże znaczenie ma uprawa sałaty (45% areału osłon z uprawami warzyw).

Produkcja kwiaciarska. Zarówno w Polsce, jak i w Wielkiej Brytanii obserwuje się rozwój produkcji roślin ozdobnych. W badanym 12-leciu powierzchnia ich upraw pod osłonami zwiększała się średniorocznie w stosunku do średniej całego okresu odpowiednio o 0,64% i 2,06% (tab.3). W roku 2002 wyniosła w naszym kraju szacunkowo 740 ha, zaś w Wielkiej Brytanii 994 ha. Odmienna jest natomiast struktura produkcji. W Polsce przeważają, z tendencją malejącą, kwiaty cięte zajmujące 64–65% areału pod osłonami, a na czołowych miejscach plasuje się róża i gerbera, dalej tulipan, anturium, lilia, goździk (Jabłońska, 2000, 2003). Natomiast w Wielkiej Brytanii udział kwiatów ciętych wynosi jedynie 15% i powierzchnia ich uprawy wyraźnie spada, zaś najważniejsze gatunki to chryzantema, alstremeria i goździk (Gac, 2004). Różna jest również struktura upraw roślin doniczkowych, choć w obu krajach odnotowuje się rosnące znaczenie kwiatów balkonowych i rabatowych. W roku 2002 ich produkcja w Polsce wyniosła szacunkowo 64 mln sztuk przy 87 mln sztuk doniczkowych pokojowych, a w Wielkiej Brytanii odpowiednio 121 mln sztuk i 76 mln sztuk. Ogromną rolę odgrywa w naszym kraju produkcja chryzantem na 1 listopada, które z ilością około 90 mln sztuk stanowią aż 37% wszystkich roślin doniczkowych. W Anglii udział chryzantem w produkcji kwiatów doniczkowych wynosi jedynie 1,5%. Z kolei w Wielkiej Brytanii wysoka jest produkcja roślin cebulowych w doniczkach i pojemnikach. W obu krajach wzrasta także produkcja kwiatów i cebul kwiatowych w uprawie polowej. Brytyjski areał tych upraw zwiększył się latach 1991–2002 o 7,5%. Niestety nie jest możliwe określenie dynamiki tego wzrostu w Polsce, ale wiadomo, że dziś produkcja polowa zajmuje 3176 ha. Jest to areał 2-krotnie mniejszy niż w Wielkiej Brytanii, gdzie wynosi 6676 ha. Odmienna jest jednak struktura upraw. W naszym kraju, przeważają tulipany (Hetman, Jabłońska, 1997), zaś w Wielkiej Brytanii, z rosnącym udziałem z 72% w latach 1991–1993 do 83% w latach 2000–2002, narcyzy.

Tab. 3. Zmiany areału upraw roślin ozdobnych w latach 1991–2002
Changes of the ornamental plant cultivation area in the years 1991–2002

Wyszczególnienie Specification	Współczynnik kierunkowy trendu Trend coefficient				Indeks 1991=100 Index	
	W wartościach bezwzględnych In absolute values		W wartościach względnych* In relative values			
	Polska Poland	Wlk. Brytania G. Britain	Polska Poland	Wlk. Brytania G. Britain	Polska Poland	Wlk. Brytania G. Britain
Pod osłonami Under cover	+4,51	+19,5	+0,64	+2,06	121	119
w tym (in it):						
Kwiaty cięte Cut flowers	.	.	.	.	89	50
Rośliny doniczkowe Pot plants	.	.	.	.	198	159
W gruncie Open ground	.	+34,28	.	+0,57	.	113
Szkółki ozdobne Nursery	.	+142,65	.	+1,65	219	128

*) procent w stosunku do średniej wartości dla lat 1991–2002
percent in relation to the average value of the years 1991–2002

Wielka Brytania posiada również większy areał szkółek materiału ozdobnego. Wynosi on 9082 ha, zaś w Polsce 4393 ha. Jednak dynamika wzrostu tego areału w naszym kraju w ostatnich 12-latach była niespotykana w innych krajach europejskich. Zwiększyła się 2,2-krotnie, podczas gdy w Wielkiej Brytanii tylko o 28%. Najważniejszą pozycję w polskim szkółkarstwie, z udziałem 12–14%, stanowią krzewy róż, z których 70–80% trafia na eksport (Jabłońska, 2002; Marosz, 2004). Udział pozostałych krzewów wynosi 35%, a drzew 24%, z przewagą w obu grupach roślin iglastych. Byliny i wrzosy stanowią około 23% całej produkcji, ale zajmują relatywnie niewielki areał upraw. W szkółkarstwie angielskim 38% areału szkółek zajmuje systematycznie rosnąca produkcja krzewów z przewagą liściastych. Na drugim miejscu z udziałem 17% są drzewa, ale ich produkcja obniża się. Krzewy róż uprawiane są na 10% areału szkółek, a byliny na 4%. Areał tych ostatnich zwiększył się w badanym okresie o 30%.

Pomimo rosnącej produkcji w obu krajach wzrasta import produktów kwiaciarskich, przy czym w Wielkiej Brytanii jego wartość jest 15-krotnie wyższa niż w Polsce (Gac, 2004). W brytyjskim imporcie 12% stanowi ozdobny materiał szkółkarski, który z kolei jest czołowym kwiaciarskim produktem eksportowym Polski z udziałem 60%.

WNIOSKI

1. Między polskim i brytyjskim ogrodnictwem istnieją wyraźne różnice, zarówno pod względem wielkości produkcji i jej struktury, jak i tendencji zmian.

2. Zbiory owoców, warzyw gruntowych i warzyw szklarniowych w Wielkiej Brytanii systematycznie obniżają się i są na poziomie odpowiednio 10%, 60% i 41% zbiorów w Polsce. Fakt ten oraz odmienna struktura gatunkowa upraw wskazuje, iż kraj ten nie będzie naszym konkurentem na rynku europejskim. Może być zaś rynkiem zbytu dla polskich owoców deserowych oraz warzyw spod osłon. Są to produkty o dużym znaczeniu w diecie bogatych społeczeństw.

3. Z punktu widzenia wielkości produkcji, Wielka Brytania może być brana pod uwagę jako nasz konkurent na rynku szkółkarstwa ozdobnego i cebul kwiatowych. Nie powinien być to jednak silny konkurent. Na rynku cebul kwiatowych różnimy się strukturą gatunkową produkcji, zaś materiał szkółkarski nie odgrywa znaczącej roli w eksporcie angielskim. Wielka Brytania, jako duży importer, może stać się rynkiem zbytu dla naszego materiału szkółkarskiego, ale istotne jest tu dokładne przeanalizowanie struktury produkcji angielskiej oraz preferencji konsumenta angielskiego.

PIŚMIENNICTWO

COBRO. 2002. Konkurencyjność polskiego ogrodnictwa względem ogrodnictwa Unii Europejskiej. Opracowanie pod red. Kubiak K., Warszawa.

G a c P. 2004. Analiza porównawcza rynku ogrodniczego w Polsce i Wielkiej Brytanii ze szczególnym uwzględnieniem rynku roślin ozdobnych. Praca magisterska. Wydział Ogrodniczy SGGW.

H e t m a n J., J a b ł o ń s k a L. 1997. Kierunki rozwoju produkcji roślin ozdobnych w Polsce na progu XXI wieku. Mat. Konf. nt. „Strategia rozwoju polskiego ogrodnictwa do 2010 roku", Lublin: 45–59.

J a b ł o ń s k a L. 2000. Produkcja roślin ozdobnych pod osłonami. Rozmiary i tendencje zmian. ZER, 2–3: 21–36.

J a b ł o ń s k a L. 2002. Próba oceny stanu produkcji ozdobnego materiału szkółkarskiego w Polsce. ZER, 2–3: 85–91.

J a b ł o ń s k a L., J u s z c z a k K. 2003. Tendencje rozwojowe produkcji warzyw gruntowych w Polsce w latach 1970–2001. Zag. Ekon. Rol., 4: 78–88.

J a b ł o ń s k a L. 2003. Rynek kwiatów ciętych i roślin doniczkowych w Polsce. BOSS Informacje Ekonomiczne Sp z o.o. Warszawa .

J a b ł o ń s k a L. 2004. Polskie kwiaciarstwo na tle zmian zachodzących w kwiaciarstwie Unii Europejskiej. Zag. Ekon. Rol., 1: 18–26.

K u b i a k K. 1999. Ekonomiczne problemy krajowego przetwórstwa owocowo-warzywnego oraz sposoby ich rozwiązywania przed przystąpieniem do Unii Europejskiej. Mat. Konf. nt.

„Ekonomiczne problemy krajowego ogrodnictwa i sposoby ich rozwiązywania przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskie", Lublin: 21–45.

M a k o s z E. 2004. Polskie sadownictwo po integracji z Unią Europejską. Broszura Towarzystwa Rozwoju Sadów Karłowych, Lublin.

M a k o s z E. 2004a. Polskie sadownictwo z ekonomicznego punktu widzenia. Mat. Konf. nt. „Prognosfruit", Lublin.

M a r o s z A. 2004. Analiza szkółkarstwa ozdobnego w Polsce na tle wybranych krajów Unii Europejskiej. Praca doktorska. Inst. Sad. i Kwiac., Skierniewice.

M i e r w i ń s k i J. 2004. Rynek warzyw spod osłon w Polsce i w Europie. Studia i monografie, 120, IERiGŻ, Warszawa.

Ś w i e t l i k J., M i e r w i ń s k i J. 1999. Podstawowe problemy naszego warzywnictwa w obliczu integracji Polski z Unią Europejska. Mat.Konf. nt. „Ekonomiczne problemy krajowego ogrodnictwa i sposoby ich rozwiązywania przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej", Lublin: 67–82.

Ś w i e t l i k J. 2001. Możliwości wzrostu popytu na krajowe owoce, warzywa i przetwory owocowo-warzywne. Mat. Konf. nt. „Marketing w ogrodnictwie", Lublin: 69–76.

SUMMARY

The size and structure of fruit, vegetables and ornamental production have been analysed as well as the changes during the years 1991–2002. The essential differences were found between both countries. Fruit production in Great Britain was yearly decreasing by 5.65% and in Poland it was increasing by 2.95%. In 2002 British fruit crops amounted to 10% of Polish ones. Vegetable crops from the open in Britain were lower than in Poland by 40% and the assortment is different. In Great Britain the decrease of vegetables production under covers is observed as well (by 1.95% yearly). In Poland that production has been increased (by 7.68% yearly) and it is 2.5 times higher than in Great Britain. The above shows that Great Britain is not our competitor; however, it can become the potential outlet for our dessert fruit and vegetables from covers (mostly tomatoes). Great Britain is a bigger producer of the ornamentals in open ground – the area with bulb flowers and nursery is twice as high as in Poland. However, it should not be the strong competitor because of the different structure of the production.